

til 1:2 mio. hvor der er 8 på én side. De større af kortene er for overskuelighedens skyld ofte suppleret med mindre oversigtskort og fine diagrammer. Desuden er der en del kort i stor målestok, der viser fx landskabs- eller bebyggelsestyper. Kortene er samlet i 15 emnegrupper (og vist alt, hvad man kan forvente, er taget med); i hver emnegruppe er der fra 5 til ca. 100 kort. En ganske kort introduktion er med også på engelsk. Men med støtte i en engelsk indholdsfortegnelse og de meget pædagogiske signaturforklaringer er der dog tale om en sand guldgrube af oplysninger om området, også selvom man ikke kan slovensk. Som dansker må man notere sig, at det, for en nation med ca. 5 mio. indbyggere, har været muligt at etablere en så stor medarbejderstab og at fremstille et så omfattende atlasværk.

Henning Mørch

Elfiede Regina Knauer: Die Carte Marina des Olaus Magnus von 1539: Ein kartographisches Meisterwerk und seine Wirkung. (Gratia b.10).

Redaktion Gratia Göttingen 1981. 151 s., ill. 21 cm. DM 18,-.

Det er den tidlige renæssancetids opfattelse af sin omverden, som den er gengivet i Olaus Magnus og andre samtidige kartograferes værker, der har interesseret forfatteren, og specielt Carta Marinas kunstneriske indhold og udstyr, der for øvrigt iflg. Knauer ikke kan tillægges Olaus Magnus selv. Til dette kunstneriske indhold hører således træk af de afbildede landes plante- og dyreverden og sider af beboernes adfærd som erhverv og bolig. Datidens skibstyper, ofte med hjemstedsangivelse, ses krydse havene forfulgte af uhyrer (hvaler). Men også historiske beghenheder er der blevet plads til som illustrationer af historisk kendte slag i havet og på landjorden, men også scener fra antikkens sagnerverden. Det er svært at sige, hvad den megen naive morskab har skullet tjene til ud over en vis geografisk belæring. Man fristes til at tro, at udgiveren også har haft salget for øje. Meget tyder således på, at det har været en god salgsvare, ikke mindst den omtegnede og formindskede 2. udgave fra 1572, hvor man har taget kobberstikteknikken i brug. Forf. har givet et indgående kendskab til den ældre kartografi, som det fremgår af det omfattende noteapparat og register, der fylder de sidste 70 sider.

Viggo Hansen

Ove Jørgensen: Otonivm: Odense 1593.

Odense Universitetsforlag, Odense 1981. X, 118 s., ill. & 4 kort i lomme. 29 cm. Kr. 80,-

+ moms.

Odense var blandt de få byer i kongeriget, der fandt plads i det berømte atlas *Civitas orbis terrarum's* 5. bind, der udkom 1593. Det usignerede kort må efter alt at dømme tillægges Marcus Jordan, mens den ledsagende tekst efter forfatterens opfattelse er en redaktionel sammenskrivning foretaget af Georg Braun, værkets ene redaktør, her oversat af forfatteren, der samtidig fremsætter en række vurderinger og synspunkter på de mange uklarheder, der har været knyttet til kortets og tekstens oprindelse. Det afbildede bykort, der er gengivet flere gange, bl.a. i *Danmarks Natur*, bind 9, er efter datidens skik tegnet i fugleperspektiv, men her har omgivelserne fået karakter af mere end et ornament, idet der er lagt en større sammenhæng mellem by og omgivelser ind i billedet. Forfatteren, der er civilingeniør og tilknyttet Odense kommunes tekniske forvaltning, har gjort et vellykket forsøg på at overføre den fugleperspektiviske form, der er tolket som en ortografisk meridianprojektion, til et kort i sand målestok. Det foreliggende værk er en overordentlig smuk tryksag med en interessant og grundig behandling af det gamle bykort fra 1593, og anmelderen finder, det er et værdigt bidrag til det kommende storværk om Odense bys historie i anledning af 1000-års jubilæet i 1988.

Viggo Hansen

J. V. Thirgood: Man and the Mediterranean forest: a history of resource depletion.

Academic Press, London 1981. X, 194 s., 24 cm. £12,-.

Middelhavsområdet er et af de områder, der har været dyrket længst og mest gennemgribende, – og det er derfor også et af de områder, der er stærkest præget af menneskets virke. Engang var det meste skovdækket, nu er skoven for en stor del forsvundet, og det, der er tilbage er stærkt degraderet. Første halvdel af bogen behandler for Middelhavsområdet som helhed skovødelæggelsen gennem tiderne og de, overvejende menneskeskabte komponenter, der har virket. Anden del behandler – ud fra forfatterens egne erfaringer forholdene i den østligste ende af det mediterrane bassin, denne del suppleres specielt med et kapitel om Cypern. Til slut afrundes med et kapitel om kuren i den konfliktfyldte problemstilling. Bogen har sin styrke i det historiske, og er som sådan en ganske god begynderbog – hvad der til dels har været sigtet. Der er tale om en bog om skovødelæggelsen i Middelhavslandene – men ikke om bogen, dertil er manglerne for store. Forfatteren er forstmand, og er måske

veget tilbage for at gøre teksten for »forstlig«, samtidigt med at det har været hensigten at give en historisk fremstilling. Alligevel kan det synes at være en alvorlig mangel, at der ikke gives en egentlig redegørelse for skovvegetationens struktur og økologiske funktion (herunder menneskets rolle), en mangel, der føles stærkere i betragtning af det afsluttende kapitel om »kuren«. Der er ganske mange litteraturhenvisninger (ca. 250), de fleste er relevante nok, men de virker meget tilfældige; der ville nemt kunne findes mange nok så gode (på smudsomslaget er der fx en forlagsreklame for en såre relevant).

Tyngdepunktet af litteraturen er fra 50'erne, kun et dusin er fra 70'erne; der er blandt titlerne ca. 10 på fransk, 1 på tysk og 1 på italiensk – resten er på engelsk. Som et kuriosum kan det nævnes, at der til illustration af et vulgær-økologisk synspunkt på sammenhæng mellem klima og plantevækst bringes et citat fra Paludan-Müller's *Adam Homo*. Der er i øvrigt i teksten mange gode referencer til klassiske forfattere som Strabo, Plinius, etc. Der er kun 4 ret banale historiske kort – fx Romer-rigets udbredelse. Flere kort, diagrammer eller fotografier ville have været en stor fordel. I betragtning af indhold og udstyr er prisen meget høj, med danske boghandlers praksis bliver den grotesk.

Henning Mørch

Albert Kolb: Die pazifische Welt: Kultur- und Wirtschaftsräume am Stillen Ozean. Kleine geographische Schriften Bd. 3.

Dietrich Reimer Verlag, Berlin 1981. 387 s., 24 cm. DM 48,-.

I forhold til Kolb's tidligere tykke bøger (fx »Ostasien«) er denne sidste ganske anderledes. Hvor »Ostasien« er systematisk indtil det skematisk, er denne langt mere impressionistisk, begyndende på og refererende personlige rejseindtryk. Personen Kolb – så afgjort en af nutidens største tyske geografer – træder selv frem i teksten og har egne meninger. Man kan hævde, at Stillehavet selv næsten forsvinder i bogen, medens til gengæld de omgivende lande stjæler billedet. Måske bliver man knapt så klog af denne bog som fx af »Ostasien«, men man fornøjer sig mere, og altings realtive karakter kommer tydeligere frem. Det er en god fødselsdagsgave, Kolb giver os på sin 75 års dag!

Sofus Christiansen

W. R. Mead: An historical geography of Scandinavia.

Academic Press, London 1981. XVIII, 313